

**MECCHALDÁTTÁS MIÄRÁDÁS
MH 2550/2025/08.02.00**

**Kuálástemluuvijđ kyeskee vijđoduvlijn tiätumeerijn
Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâin sehe Suádigil
kieldâst Laapi palgâs kuávlust invijđ 2026-2028**

**Tiänu, Njiävdâm, Toollâmjuuvâ, Paččvei, Tuárnusjuuvâ
já Ovnnesjohka čácáduvâi luosâ já kuávžur
kuárjumvijđoduvvâid kyeskee vijđodâhkuáhtásij luuvij
tiätumeereest Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâin invijđ
2026-2028.**

Adelum Helsigist 9.12.2025

Miärádás

Meccihaldáttâs lii nanodâm taan miärádâsâst vijđodâhkuáhtásijđ kuálástemlaavâ 5 § miäldásii kuáláástmân kyeskee tiätumeerijđ já kuálástemlaavâ 10 § miäldásijđ luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvâi sierânâs luuvijđ kyeskee tiätumeerijđ Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâin. Tiätumereh kyeskih kuáláástmân tain čäcivijđoduvâin, moh láá Meccihaldáttâs haaldust. Nanodum tiätumeerijđ kalga nuávdittiđ talle ko loveh miedettuvvojeh tâi kuálástemvuoigâdvuodâh mudoi adeluvvojeh.

Kuálástemlaavâ 10 § 1 moomeent miäldásávt Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâi ässein lii vuoigâdvuotâ finniđ persovnlîi sajanmávsuttes kuálástemlove toid staatân kullee čäcikuávlod, moh sajaduveh ovdeláá mainâšum kieldâid. Kuálástemlaavâ 10 § 2 moomeent miäldásávt Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâi ässein lii vuoigâdvuotâ lonnoođ Meccihaldáttâsâst persovnlîi pajelove, mii addel Meccihaldáttâs asâtem lopeiävtui miäldásávt vuoigâdvuodâ kuálástiđ vuoggáin ässee jieijâs päikkikielâst staatâ omâstem čaasijn Tiänu, Njiävdâm, Toollâmjuuvâ, Paččvei, Tuárnusjuuvâ já Ovnnesjohka čácáduvâi luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvâin.

Taat kieldâi ässei pajeluuvij uási lii valdum huámášumân talle ko vijđodâhkuáhtásiih uánihisáigásiih lopepirrâmpeivi-, pajelove- já pividuslopetiätumereh láá miäruštállum já nanodum. Tiätumereh láá sierriittállum kieldâi já lopevijđoduvâi mielđ. Luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvâi luuvij jyehim tiätumeerijđ vuáduuvâ kuálástemlaavâ 10 § 3 momentân: ”Ovdeláá 2 momentist uáivildum luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvâin tábáhtuvvee kuáláástmist uási värividuvoo miedettemnáál Meccihaldáttâsâst adelum laavâ 18 § 2 momentist uáivildum vijđodâhkuáhtásâžžân kuálástemtiätumeerrin.”

Vijđodâhkuáhtásij kuálástemluuvij peeleeest miärádâsâst láá sierriittállum stággukuáláástmân já pividuskuáláástmân kyeskee vijđoduvliih tiätumereh. Luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvâi tiätumereh láá sierriittállum kieldâi já já lopevijđoduvâi mielđ. Tiätumereh láá almottum lopepirrâmpeeivij já pajeluuvij uáinuust.

Tiätumerimiärádâsâst oovdânpuohtum lopevijđoduvâi lopemereh já kuálástem ornim láá kiedâvuššum skammâmáánust 2025 Iänuduv (19.11.), Aanaar (20.11.) ja Ucjuv (20.11.) kieldâkuáhtásijn ráđádállâmkuudijn, moi ciálkkámušah láá čallum čuákkimpevdikiirján. Ráđádállâmkuudij pargon lii il. kiedâvuššâđ staatâ eennâm- já čäcivijđoduvâi sehe toid kullee luánduriggoduvâi kilelis kevttim já tipšom (laahâ Meccihaldáttâsâst 234/2016 39 §).

Sämitiggeest adelum laavâ (414/2025) 9 § miäldásii ráđádállámkenigâsvuodâ vuáđuld virgeomâhááh ráđádeleh sämitiggijn puoh vijdes já merhâšittee tooimâin, moh kyeskih sämmilij päikkikuávlun. Ráđádállámkenigâsvuodâ tevdim várás ääšiuásálâš virgeomâháš kalga väridid sämitiigán tilälâšvuodâ šoddâd kullum já ráđádállâd ääšist. Sämitiggeest adelum laavâ (414/2025) 4 § miäldásávt sämmilij päikkikuávlun uáivild länuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâi vijđoduvâid sehe Suáđgil kieldân sajaduvvee Laapi palgâs kuávlun. Tiätumerimiärádâsâst lii ráđádállum 3.11. já 25.11.2025 Meccihaldättâs já Sämitige kooskâ. Ton lasseen tiätumerimiärádâsâst lii tattum 17.11.2025 nuorttälâšlaavâ (253/1995) 56 § vuáđuld kirjálâš ciälkkámuš Nuorttälij sijđáčuákkimist.

Stággulopekuávlun peeleest kuálástemtiätumereh láá almottum mulsâšuddámkoskáiguin, main miäruštálloo lopeviđdoduvâi miäldásávt ucemus já stuáráamus lopemeeri (pp já pajelope) tiätumeripajan 2026–2028. Mulsâšuddámkoskâ taha máhđulâžžân lopetiätumeerij ihe- já lopeviđdodâhkuáhtásii miäruštállám mulsâšuddámkooskâ asâtem raajij siste il. máhđulij kuolij meerijn tábáhtuvvee nubástusâi ohtâvuodâst. Čuávuváá ive lopetiätumereh meriduvvojeh jyehi ive majemustáá 30.10. tast maŋa, ko tain lii ráđádállum kieldâkuáhtásij ráđádállámkuđijguin já sämitiggijn.

STÁGGUKUÁLÁSTEMLOVEH (IÄ KUOSKÂ KIELDÂI ÄSSEI MÁVSUTTES KUÁLÁSTEMLOPÁN)

Lopeviđdodâhkuáhtásiih stággukuálástemtiätumereh ivviđd 2026–2028

Kieldâ	Lopeviđdodâh	Lopepirrámppeevij já pajeluuvij meeri oovtâ ivveest
Iänudâh	1401 Kietâruotâs-Tarvanto	4050–8100 pp já 100–200 pajeloppeed
Iänudâh	1402 Kâresavvoon-Hetta	4050–8100 pp já 100–200 pajeloppeed
Aanaar	1508 Lemmee aalmuglâšmecci	800–1600 pp
Aanaar	1505 Urho-Kekkos aalmuglâšmecci	1400–2800 pp já 50 pajeloppeed
Aanaar	1501 Myedhitudâr-Kaalduáivi	2650–5300 pp já 75–150 pajeloppeed
Aanaar	1502 Vääččir	2650–5300 pp já 75–150 pajeloppeed
Aanaar	1503 Pänititudâr-Čaarmâtuodâr	2650–5300 pp já 50–100 pajeloppeed
Aanaar	1506 Aanaar vandârdemkuávlun	1400–2800 pp
Aanaar	1504 Aanaarjävri	7000–14000 pp já 500 pajeloppeed
Ucjuuhâ	1301 Paištuodâr	800–1600 pp já 50–100 pajeloppeed
Ucjuuhâ	1302 Kaalduáivi	1200–2400 pp já 50–100 pajeloppeed
Suáđgil	2403 Lokka-Porttipahtan valtion vedet	2500–5000 pp já 150–300 pajeloppeed

PIVDUSLOVEH (IÄ KUOSKÂ KIELDÂI ÄSSEI MÁVSUTTES KUÁLÁSTEMLOPÁN)

Pivduslopetiätumereh Aanaar, Iänuduv já Ucjuv kieldâin ivviđd 2026–2028

Kieldâ	Lopeviđdodâh	Pivdusluuvij meeri
Iänudâh	1210 Iänuduv pivduslope	200 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tai kârbiskodde)
Aanaar	1250 Aanaarjävri	1500 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tai kârbiskodde)

Kieldâ	Lopeviđdodâh	Pivdusluuvij meeri
Aanaar	1252 Aanaar uálgičääsih	800 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)
Ucjuuhâ	1201 Ucjuv pivduslope	100 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)

Pivduslopetiätumeeri Suáđigil kieldâst Laapi palgâs kuávlust ivviđd 2026–2028

Kieldâ	Lopeviđdodâh	Pivdusluuvij meeri
Suáđigil	1283 Kuutusjärvi	60 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)
Suáđigil	1280 Ylempi Kiertämäjärvet	50 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)
Suáđigil	1281 Alempi Kiertämäjärvet	50 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)
Suáđigil	1293 Kopsusjärvi	64 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)
Suáđigil	2013 Luirojärvi	144 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)
Suáđigil	1296 Lokka-Porttipahta-Sompiojärvi	1000 pivduslopped (enâmustáá 4 pivduslopped/pivdo- tâi kârbiskodde)

LUOSÂ JÁ KUÁVŽUR KUÁRDUMVIJÐODUVÂI VIJÐODÂHKUÁHTÁSIJ LUUVIJ TIÄTUMEREH KUÁLÁSTEMLAAVÂ 10 § 2 MOOMEENT MIÄLDÁSIJN ČÁCÁDUVÂIN (IÄ KUOSKÂ KIELDÂI ÄSSEID VYEBDIMNÁÁL KUÁLÁSTEMLUUVIJÐ)

Vijðodâhkuáhtásiih luosâ já kuáivžur kuárnumvijðoduvâi kuálástemtiätumereh ivviđd 2026–2028. Tiätumereh láá almottum lopepirrâmpeeivij mield.

Kieldâ	Lopeviđdodâh	Lopepirrâmpeeivij meeri oovtâ ivveest
Iänudâh	1423 Leahtaseatnu	1000–2000 pp
Iänudâh	1426 Doareseatnu	150–300 pp
Iänudâh	1432 Boazueatnu	600–1200 pp
Iänudâh	1436 Jiehtájohka	125–250 pp
Iänudâh	1440 Bálojohka	125–250 pp
Iänudâh	1442 Ovnnesjohka	450–900 pp
Iänudâh	1449 Bievrraşjohka	300–600 pp
Iänudâh	1456 Geahkkil	250–500 pp
Aanaar	1565 Njiävđám, vyeliuási	300–1200 pp
Aanaar	1566 Njiävđám, pajeuási	95–380 pp
Aanaar	1567 Silesjuuhâ	50–110 pp

Kieldâ	Lopeviðdodâh	Lopepirrámppeivij meeri oovtâ ivveest
Aanaar	1581 Avveeljuuhâ, Tovâsjuuhâ-Äpisjuvnjälmi	575–1150 pp
Aanaar	1582 Avveeljuuhâ, Kuttoor	250–500 pp
Aanaar	1583 Avveeljuuhâ, Lemmee aalmuglâšmecci	125–250 pp
Aanaar	1586 Riemâšjuuhâ	125–250 pp
Aanaar	1590 Čudejuuhâ	60–120 pp
Aanaar	1591 Tovâsjuuhâ	60–120 pp
Aanaar	1545 Lotto	190–385 pp
Aanaar	1549 Kolmâsjuuhâ	50–100 pp
Aanaar	1551 Šuomâ	450–900 pp ^{a)}
Aanaar	1526 Kiäptuvei	100–200 pp
Aanaar	1527 Juvduu, Vyelemuškuoškä	200–400 pp
Aanaar	1528 Juvduu, pajeuási	450–900 pp
Aanaar	1531 Fášku, Lemmee aalmuglâšmecci	35–70 pp
Aanaar	1532 Fášku, vyeliuási	35–70 pp
Aanaar	1509 Lemmee	100–200 pp
Aanaar	1523 Kiälláá	200–400 pp
Aanaar	1524 Kaamâsjuuhâ	500–1000 pp
Aanaar	1516 Kaarehjuuhâ	50–100 pp
Aanaar	1576 Čivtjuuhâ	50–100 pp
Suádigil	2424 Lokka-Porttipahtan lyeštee staatâ čäasih	350–700 pp ja 100–200 pajeloppeed

^{a)} = Vuábdogeh vuosâsajasávt Suádigil kieldâ ässeid. Pajjeel päccee tiätumere puáhtá jyehi ive vyebediđ almolávt 15.6. ráájist, jis loveh láá vyebedihánnáá.

Taggaar luosâ tai kuávžur kuárnumviðdodâhân kullee lopeviðdodâhân tai ton uásán, mast lii virgeomáháá nanodem tai lahâaasâtmân vuáðuduvvee kuálástemkiäldu tai kuálástemrávhudittem, iä miedettuu sierânâs loveh talle ko kuálástemkiäldu tai -rávhudittem lii vyeimist. Luuvij miedettem puáhtá raijid meid jis kyelivalje hiájusmum tile tom váátá. Kuárnumviðdoduvâi raajijd puáhtá tärhistiđ ovdâmerkkân jis uđđâ tutkâmtiätu tai kuárnumviðdodâhheiviittállâm tuáváást leijee suojâlemtáárbuh tuárjuh tom.

Luosâ já kuávžur kuárnumviðdoduvâi tááhust lopeviðdoduvâi täärhib kuvviimeh čácádâhviðdoduvâi mielđ láá oovdânpuohtum lahtosist 1. Lopeviðdoduvâi sajadâh káártást lii oovdânpuohtum lahtosist 2. Lopeviðdoduvâi káártáh já viðdodâhkuáhtásiih kuvviimeh oovdânpuáhtojeh meid Meccihaldáttâs retkikartta.fi -já eräluvat.fi -palvâlusâin. Lopeviðdoduvâi raajij miäruštálmist láá heiviittum Aanaar já Iänuduv já Tiänu kyelituáluvijðdoduvâi miäruštállâm luosâ já kuávžur kuárnumviðdodâhraiijiimeh já Tiänu čácádâhviðdoduvâst ton uálgičaašij kuálástemnjuolgâdusâin miäruštállum viðdoduvah.

Vuáduŧtálmeh

Taat tiätumerimiärádás vuáduduvá meccihaldáttáslaavâ 18 §:n (kuálástemluuvijđ kyeskee vijđoduvliih tiätumereh), kuálástemlaavâ 5 §:n já 10 §:n (luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvváid miedettuvvojejee vijđodáhkuáhtásiih kuálástemtiätumereh) sehe eres, maŋeláá oovdânpuohtum siáduŧvuáduŧ toin naaliŋ, et kuálástemlaavâ 1 § ulme olášuvâ Meccihaldáttás haldášem staatâ čácádáhkuávluin Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâin sehe Suádigil kieldâst Laapi palgâs kuávlust.

Kávpálii kuáláástmân já kyeličaasij laigutmân kyeskee miärádásah tahhojeh meccihaldáttáslaavâ 18 § 3 moomeent miäldásávt virgealmaimiärádásân, já talle toid ij sierâ taarbâš nanodiđ vijđoduvlii tiätumere. Kávpálâš kuálástem kulá kuálástemlaavâ 10 § miäldásii Paje-Laapi kuálástemlopán. Tain ulmuin, kiäh láá vuoigáduođáliih Paje-Laapi mávsuttes kuálástemlopán, lii vuosâsaje talle ko loveh kávpálii kuálástem várás staatâ čäcivijđoduvâin Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâin miedettuvvojeh. Kávpálii kuálástem lopemiärádásah láá tohhum ivvijđ 2026–2028 já Laapi palgâs kuávluin (Lokka- Porttipahta) ivvijđ 2026–2030. Lopemiärádás vyeimist orroom ivvijđ 2026–2028 váátá vyeimist lejee Meccihaldáttás kuálástem tiätumerimiärádás.

Meccihaldáttás lii tiätumeerij nanodempargoost váldám huámášumân laahân sehe omâstemvuoigáduođtân já toos paldâlistee vuoigáduođáid vuáduduvvee kuálástemvuoigáduođáid Meccihaldáttás haaldust lejee eennâm- já čäcivijđoduvâin. Tágaréh vuoigáduođah láá il. kuálástemlaavâ 7 § miäldásâš uágguŋ, tálvuagguŋ já vuoggâkuálástem, kuálástemlaavâ 41 § já 45 § adelem valduuttásâiguin miedettum kuálástemluvjiŋuin tábáhtuvvee kuálástem, kuálástemlaavâ 10 § Iänuduv, Aanaar tâi Ucjuv kieldâin fastâ ässee ulmuu sajanmávsuttes lope kuálástem háárjutmân ovdeláá mainâšum kieldáid sajadum staatân kullee čäcivijđoduvâin sehe kuálástemlaavâ 6 § miäldásiih sierânâsvuáduŧtásliih kuálástemhiäduh staatâ čäcivijđoduvâin. Tiätumereh láá nanodum toin naaliŋ, et ovdeláá mainâšum vuoigáduođah iä luávkkájuu. Taat tábáhtuvâ várugâšvuotâprinsiip miäldásávt sehe toi vuáttámušâi vuáduŧ, moh láá čoggâšum olášum lopeveybdimist já -keevâtlâšvuođâin. Kuálástemlaavâ 7 § miäldásâš kuálástemšreevâ (uágguŋ, tálvuagguŋ, vuoggâkuálástem kyelivaljetipšomáávŧsu vuáduŧ) kuálástemvijđoduvâin lii valdum huámášumân tiätumeerij vuáváámist Luánduriggodáhkuávduáá nuurrâm kyelituáluvijđodáhkuáhtásii kuálástem- já salâsamnâstuv vuáduŧ (Eskelinen & Mikkola 2019). Tiätumeerij vuáváámist láá ton lasseen valdum huámášumân salâsmacáttâsah, maid kuálásteijeih láá vuolgáttâm Meccihaldáttásân.

Sämmilij kuálástemvuoigáduođâi huámášumân váldim tiätumerimiärádásâst

Sämmilij lii vuáduŧlaavâ 17 § (731/1999) miäldásávt vuoigáduođâ paijeentoollâđ já ovdediđ jieijâs kielâ já kulttuur, mon kuávduš uási kuálástem lii. Meccihaldáttás torvee ton olášume kuálástemlaavâ (379/2015) 10 § miäldásii kuávlust Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâin miedetmâin vuoigáduođâ mávsuttes kuáláástmân stággoiŋ já pivduŧâin fáárun luváhánnáá luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvváid. Luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvâin lii kieldâ ässeiŋ ton lasseen máhduŧlâšvuotâ táátu miel lonnoođ pajelove.

Nuorttáliŋ lii nuorttâlâšlaavâ 9 § (253/1995) miäldásávt taan kuávluŋ sajadum staatâ eennâm- já čäcivijđoduvâin sierânâs sajanmávsuttáá vuoigáduođâ hárvuttid kuálástem staatâ čäcikuávluin. Ton lasseen Njiävdám registersiijđâ kuávlust ässee nuorttáliist lii máhduŧlâš finniđ Meccihaldáttásâst mávsuttáá love kuálástid Njiävdámjuuvâst viermijŋ.

Laapi palgâs kuávlust ässee sämmilij vuoigáduođâi olášume Meccihaldáttás taha máhduŧlâžžân vijđoduvlii lopeveybdim peht.

Sämikuávlu ulguubeln ässee sämmilij lii máhduŧlâš uástid Meccihaldáttásâst luuvijđ sämikuávlu staatâ čäcivijđoduvváid. Ton lasseen puohâin lii máhduŧlâš hárvuttid kuálástem vijdes

almoskuálástemvuoigâdvuodâiguin, moh taheh máhđulâžžân kuálástem stuárráamus uásist sámmikuávlu čácáduvâin.

Meccihaldáttâs ij iávtut sámmilij päikkikuávlun tagarijd kuálástem orniimân lohtâseijee tooimâid, moh hiäjusmitáččii sámmilij máhđulâšvuodâ paijeentoolâđ já ovdedid kielâ, kulttuur tâi ärbivuáviljd iäláttâsâid (Sámitiggelaahâ 414/2025 9 §a) kuálástem tiätumerimiärádâspajeest 2026–2028. Meccihaldáttâs ráđádâl jyehi ive Sámitiggelaavâ (414/2025) 9 § miäldásávt kuálástem orniimist já jyehi-iválijn lopetiätumeerijn Sámitiggijn.

Tiätumeerij vuávváamist huámášumân valdum kuálástemlaavâ (379/2015) 10 § miäldásiih kuálástemloveh

Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâin ässein lii vuoigâdvuotâ mávsuttes lopán jieijâs päikkikielân kullee staatâ čäcivijđoduvvâid kuálástemlaavâ 10 § miäldásávt. Sist lii máhđulâšvuotâ kuálástid sajanmávsuttáa stággoijn já pivdusijguin fáárun luváhánnáa luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvvâid. Luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvvâid kieldâ ässein lii ton lasseen máhđulâšvuotâ táátus miel lonnoođ pajelove, moh láa valdum huámášumân vijđoduvâi eres tiätumeerij miäruštállám muddoost.

Tiätumeerij vuávváamist huámášumân valdum sierânâsvuáđustâsliih kuálástemhiäđuh

Meccihaldáttâs tiätumeerij miäruštálmist láa valdum huámášumân kuálástemlaavâ 6 § miäldásiih sierânâsvuáđustâsliih kuálástemhiäđuh staatâ čäcivijđoduvvâin kuálástemlaavâ 43 §:st já 44 §:st asáttum vuovvijn.

Kuálástemlaavâ 43 § miäldásij sierânâs kuálástemhiätuvijđoduvâi tááhust kilelis kuálástem enâmusmeeri lii valdum huámášumân siämmáa ceehi 2 moomeent miäldásávt. Momentist asáttuvvoo, et staatân kullee čäcivijđodâhân siskelduvvee sierânâs kuálástemhiätuvijđoduvvâst kuálástemvuoigâdvuotâ juáhâs tienuuvt, et peeli kuálástemhiätuvijđoduv kilelis kuálástem enâmusmeereest kulá staatân já peeli sierânâsvuáđustâsliij kuálástemhiäđui uásálâškiddoduvvâid fáárun luváhánnáa Aanaarjäävri, mast staatân kuleh kyehti kuálmádâs já sierânâsvuáđustâslii kuálástemhiäđui uásálâškiddoduvvâid ohtâ kuálmádâs kilelis kuálástem enâmusmeereest. Kuálástemlaavâst asáttum sierânâsvuáđustâslâš kuálástemvuoigâdvuotâ ij eesti taam tiätumerimiärádâs miäldásii kuálástem meid kuálástemhiätuvijđoduvvâin, kieldâi ässei härjuttem kuálástem, nuorttâlâškuávlust nuorttâlij kuálástem ige almoskuálástem kuálástemlaavâ vaattâm kilelis kiävtu miäldásávt.

Kuálástemlaavâ 44 § miäldásii sierânâs kuálástemsoojij tááhust kilelis kuálástem enâmusmeeri lii valdum huámášumân siämmáa ceehi 1 moomeent miäldásávt nuuvt, et tot kulá olesvuodâstis kuálástemhiäđu haldâseijeid.

Tiätumerimiärádâs pištem

Taat miärádâs lii tohhum 3 ive ááigán pajan 2026–2028.

Luosâ já kuávžur kuárjumvijđoduvâi čácádâhkuáhtásiih lopetiätumereh staatâ čaasijn

Tiätumere asátem čácádâhkuáhtásávt tuárju kuálástemlaavâ 10 § 2 momentist mainâšum kuávdái vajâldemkyeličácáduvâi kuálástem ornim vajâldemkyelinaalij torvejeijee kilelis vuovvijn nuuvt et lii valdum huámášumân luosâ- já kuávžurmeerij jieškote-uvlágán tile jieškuudijn-uv čácáduvâin. Tiätumere mittom vuáđuduvâ pyeremus, kiävtust leijee tiedâlii tutkâm- já čuávumtiätun tâi tiedâlii ärvuštálmân ton čácáduv luosâ- já kuávžurmeerij tiileest, čácáduv vuoijaleijee pyevtitempotentialist já ulmemiäldásii kuudđamnääli stuárudivvâst sehe kuálástemteddust. Lopepirrâmpievih láa mittum já čuosáttum čácádâhkuávlui siste nuuvt et čácáduvâi ärvuštállum pyevtitemnahcâ já kyelivalje luándulâš eellimkiärdu lii valdum huámášumân.

Kuárjumviđoduvâin staatâ čaasijn lejee sierânâs kuálástemhiätuvijđoduvâi sierânâsvuáđustâsliih kuálástemhiáđuh láá valdum huámášumán ko tiätumereh láá mittum já čuosáttum.

Eres čaasij stággukuálástem- já pivduskuálástemlopetiätumereh staatâ čaasijn

Tiätumerimiärádâssáin miäruštálloo viđoduvâi miel Meccihaldáttâs vyebdim stággukuálástem- já pivduskuálástemluuvijđ vuáđuduvvee kuálástem orniistállâm almoslinjim já meeri viđoduvâi miel. Tiätumere asáttem čácádâhkuáhtásávt tuárju kuálástemlaavâ 1 § ulme orniđ kyelivarij kevttim já tipšom kilelis vuovviijn tienuuvt, et kyelimeerij luándulâš eellimkiärdu já kyelivarij maangâhámásâšvuotâ šaddeh valdum huámášumán.

Pivduslopetiätumeeri ana sistees Meccihaldáttâs luvijguin tábáhtuvvee pivduskuálástem. Pivduslopeviđoduvâin tábáhtuvvee kávpálâš kuálástem lii valdum huámášumán tiätumeerij vuáváámist. Jis pivduslopeviđoduvâin pääcih iváliih pivduslopetiätumereh kevtihánnáá, te kyeličaašij tipšom já kávpálii kuálástem ovdedem várás tiätumere puáhtá táárbu miel kevtiđ meid kávpálii kuáláástmán já nubij kulij.

Kyelivaarij kilelis kevttim sehe kuálástem stivrim já heiviittállâm

Kilelis kuálástem enâmusmeeri lii mittum nuuvt, et tot vuáđuduvá pyeremus tiätun mii lii kiävtust. Mittomist lii kevttum išseen kuávlu čácáduvváid kyeskee tutkâm- já čuávumtiätu, várugâšvuotâprinsiip já Meccihaldáttâs lopevyebdimist já -keevâtlâšvuodâin čoggâšum vuáttámušah. Lopetiätumeerij miäruštálmist láá kevttum išseen Luánduriggodâhkuávdáá nuurrâm salâstiáđuh luosâ já kuávžur kuárjumviđoduvâin. Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâi ässei pajeluvij uási (kuálástemlaahâ 10 § 2 mom) lii valdum huámášumán ko viđodâhkuáhtásiih uánihisáigásiih lopepirrâmpeivitiätumereh láá miäruštállum já nanodum. Árvištállâm pajeluvijguin tábáhtuvvee kuálástemteddust vuáđuduvá iänáážin ivij 2017–2025 lopevyebdim olášumán já árvištállum kuálástemteddui, mii šadda kieldâi ässei keežild. Huámášumán kalga vâldiđ meid tom, et meid páiháliijn lii máhđulâšvuotâ haahâđ uánihisáigásiijđ pirrâmpeiviluvvijđ kuálástem várás.

Luosâ já kuávžur kuárjumviđoduvâi sehe stágg- já pivduskuálástem tiätumeerij nanodempargoost lii ton lasseen vuáđustâssân lamaš tot, et kuáláástmist viggâmuššân lii kuálástemlaavâ 1 § miäldásávt turviđ kyelivarij kilelis já maangâpiälásii puáhtus, kyelinaalij luándulii eellimkiärdu já kyelivaarij já eres čäciluándu maangâhámásâšvuotâ já suojâlem já tom, et kyelinäälih kiävttojah jiärmálávt já kyelituálun kyeskee uáinuh váldojeh huámášumán.

Tiänu uálgičaašij tááhust tiätumeerij rekinistmist láá kevttum išseen kuhes ääigi salâsmereh (1976-2022) já oovdeb kuálástemmereh, moh láá olášum kieldâi ässei mávsuttes kuálástemluvijguin. Lopepirrâmpeivih láá mittum já čuosáttum Tiänu čácádâhkuávlu siste nuuvt, et čácáduv árvištállum táálâš pyevtitemnahcâ já kyelivalje luándulâš eellimkiärdu lii valdum huámášumán. Staatâ čaasij kevttim šadda stivriđ puátteevuodâst luosânaalij tipšomvuávám. Ucceeb uálgijuuvâi kyelinaalij tiileest, kuálástemteddust já salâsmeeriijn iä lah finnimnáál tuárvi tárhis tiáđuh, já nuuvtpa toid iä vuobduu várugâšvuotâprinsiip miäldásávt loveh ollágin.

Kiävu luándumeeci kuáláástmist asáttuvvoo motomijn staatâ omâstem kuávloid vuáđudum aalmuglâšmeeciijn já luándumeeciijn (18.12.1981/932) adelum asáttâs 6 ceehist, mon miel páiháliih ässeeh uázžuh kuálástiđ Kiävu luándumeecist. Tain asáttâssáin staatâ toimâvâldi räijejuvvoo toin naalijn, et kuálástemluuvijđ puáhtá miedettiđ tuše päikkikodálíjd. Pajan 2026–2028 Kiävun iä miedettuu uánihisáigásiih pirrâmpeiviloveh. Ucjuv kieldâ ässeid miedettuvvojeh kieldâkuáhtásiih pajeloveh (kuálástemlaahâ 10 § 2 mom).

Paje-Laapi kieldâi ässei vuoggâkuálástem (kuálástemlaahâ 10 § 2 mom.) pajeluvijguin tábáhtuvvee kuálástem heiviittuvvoo lopeiävtuiguin, moh láá kuálásteijeekuáhtásiih salâstiätumereh, saallâs

raportistemkenigâsvuotâ já eres almoliih já lopeviđđodâhkuáhtásiih kuálástemraijiittásah. Siämmáálágán čäcivijđodâhkuáhtásâš tárkká miäruštállum kuálástem stivrim já heiviittállâm lohtâs meid vyebdimnáál uánihisáigásijd stággukuálástemluuvijđ, moi tiätumereh láá nanodum taan miäradâsâst. Salâsraportistmân lohtâseijee almolâš iähtu kuáská puoh miedettemnáál luuvijđ. Meccihaldättâs kuálástemloveh iä addel vuoigâdvuotâ kuálástiđ ollásávt laiguuttum čaasijn, kyelišoddâdem- tâi eres rávhudittum čaasijn.

Käldeeh

Eskelinen, P. & Mikkola, J. 2019. Viehekalastus kalatalousalueilla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 75/2019. Luánduriggodâhkuávdâš. Helsing. 30 s.

Lahâsajeh

Laahâ Meccihaldättâsâst (234/2016), 5 §, 18 §, 39 §

Kuálástemlaahâ (379/2015), 1 §, 5 §, 6 §, 8 §, 10 §, 41 §, 43 §, 45 §, 63 §

Laahâ sämitiggeest (414/2025), 4 §, 9 §

Nuorttâlâšlaahâ (253/1995), 9 §

Asättâs motomijn staatâ omâstem kuávloid vuáđudum aalmuglâšmeecijn já luándumeecijn (18.12.1981/932)

Nubástus uuccâm

Taan miäradâsân tutâmettum olmooš uázžu uuccâđ toos nubástus vaidâlmáin Tave-Suomâ haldättâhriähtân toin naalijn ko riehtijotemist haldättâhaasijn adelum laavâst (808/2019) siäđuduvvoo.

Vaidâlemčujottem lii lahtosin

Miäradâs olášuttem

Taam miäradâs puáhtá olášuttiđ nubástus ucâmist peerusthánnáá.

Nubástusuuccâmvirgeomâhâš puáhtá kuittâg kieltiđ miäradâs olášuttem.

Vuáđustâlmeh: Iänuduv, Aanaar já Učjuv kieldâi ässei vuoigâdvuotâ finniđ kuálástemlaavâ 10 § miäldâsávt miedettum kuálástemluuvijđ väätiđ tiätumerimiäradâs olášuttem, vai luuvij miedettem puáhtá jotkuđ podhättää oovdeb tiätumerimiäradâs nuvâdijn 31.12.2025. Miäradâs olášuttem taha máhđulâžžân meccituáluhoovdâ kuálástemluuvijđ kyeskee meridemtoimâvääldi delegistem (Meccihaldättâslaahâ 18 § 3 mom), mii lii luuvij vyebdim olášume kuávdâš iähtu. Ton lasseen miäradâs olášuttem visâsmit kyelivarij kilelis kevttim oovdeb tiätumerimiäradâs nuvâdijn.

Miäradâs tiättun adelem

Taat miäradâs adeluvvoo tiättun almostiättunadelem häämist. Miäradâs tuálloo uáinimnáál 15.1.2026 räi Meccihaldättâs äššigâspälvâlemčuággâst (Inarintie 46, 99870 Aanaar), Tuodâr-Laapi Luándukuávdâást (Peuratie 15, 99400 Iänudâh) sehe Meccihaldättâs www.eräluvut.fi- já www.metsa.fi -sijjđoin. Äššikirje uáinimnáál aasâtmist almottuvvoo Meccihaldättâs viermisijjđoin sehe ton lasseen čuávuváin aavisijn: Helsingin Sanomat, Lapin Kansa já Kaleva.

Meccituáluhovdá

Vesa Ruusila

Kuálástem njunošáššitobdee

Olli Urpanen

LAHTOS 1**Lopeviđoduvah čácáduvâi mield**

Čácádâh já lopeviđoduv	Lopeviđoduvâi ráájih
Njiävdám čácádâh	
1565 Njiävdam, vyeliuási	Njiävdam vâldikodderääjist Hopoogjäävri räi
1566 Njiävdam, pajeuási	Njiävdam Hopoogjäävrist Ijjäävri räi
1567 Silesjuuhâ	Silesjuuhâ Hopoogjäävrist Stuorrâ Silesluobbâl räi
Toollâmjuuvâ čácádâh	
1545 Lotto	Lotto vâldikodderääjist Vellinsärpimäoja njäälmi räi.
1549 Kolmâsjuuhâ	Kolmâsjuuhâ Lottoost Kolmâsjäävri räi
1551 Suomâ	Suomâ Lottoost Lággujávrrá räi
Paččvei čácádâh	
1516 Kaarehjuuhâ	Rááhájäävrist Pänijäävrán (kuálástemkiäldu)
1523 Kiälláá	Kiälláá Kaamâsjuuvâst Karigasniementie šalde räi
1524 Kaamâsjuuhâ	Kiälláánjäälmist Moškisjäävrán
1526 Kiäptuvei	
1527 Juvduu, Vyelemuškuošká	Juvduu E75 maadij šaldeest Vyelemuškuošká uáivušan
1528 Juvduu, pajeuási	Juvduu Njuámmilcoskâs uáivušist Solojäävri räi
1531 Fášku, Lemmee aalmuglášmecci	Fášku Fáškujäävrist Koskenniskan
1532 Fášku, vyeliuási	Fášku Koskenniskast Pádárân
1509 Lemmee	Lemmee Pádárist Rovâdâskorže räi
1576 Čivtjuuhâ	Ubâ juuhâ (kuálástemkiäldust)
1581 Avveeljuuhâ, Tovâskuošká-Äpisjuvnjälmi	Avveeljuuhâ Lääbispuálist Äpisjuvnjáálmán
1582 Avveeljuuhâ, Kuttoor	Avveeljuuhâ Äpisjuvnjäälmist Lemmee aalmuglášmeeci rááján
1583 Avveeljuuhâ, Lemmee aalmuglášmeeci	Avveeljuuhâ Lemmee aalmuglášmeeci ráájist Gorsajogáš njáálmán
1586 Riemâšjuuhâ	Riemâšjuuhâ Huvvâjohka njáálmán
1590 Čudejuuhâ	Čudejuuhâ Avveeljuuvâst kieldarááján
1591 Tovâsjuuhâ	Tovâsjuuhâ Avveeljuuvâst kieldarááján
Tuárnusjuuvâ čácádâh	
1423 Leahttaseatnu	Leahttaseatnu Vähäkurkkiost Doareseatnu njáálmán

Čácádâh já lopeviđoduv	Lopeviđoduvâi ráájih
1426 Doareseatnu	Doareseatnu Leahttaseatnust Vuonttesjohka njáálmán
1432 Boazueatnu	Boazueatnu Doareseatnu njáálmist Boazujávri rái
1436 Jiehtájohka	Jiehtájohka Buvssasjohka njáálmán
1440 Bálojohka	Bálojohka Bázetjohka njáálmán
1442 Ovnnesjohka	Ovnnesjohka kieldárääjist Ovnnesjávri rái
1449 Bievrrašjohka	Bievrrašjohka Vuonttesjávrist Bievrrašjávri rái
1456 Geahkkil	Geahkkil Gállájohka njáálmán

LAHTOS 2

Lopevijäädövuah

